

SPECIJALNE POLICIJSKE SNAGE U MEĐUNARODNOJ ANTITERORISTIČKOJ KOALICIJI

Stjepan Milković *

UDK: 351.74:061.1(100)
323.28:351.74(100)

Pregledni rad

Primljeno: 20. I. 2017.

Prihvaćeno: 28. III. 2017.

SAŽETAK

Geneza i razvoj specijalne policije u Republici Hrvatskoj nerazdvojan je i paralelan proces sa stvaranjem, izgradnjom, razvojem i djelovanjem hrvatske države, koji svoje izvorište ima u Domovinskom ratu. Hrvatska je već dokazala odlučnost u borbi protiv terorizma, što možemo identificirati kroz nekoliko ključnih faza razvoja međunarodnih odnosa i koalicija: aktivno uključivanje u antiterorističku međunarodnu koaliciju, odnosno ulazak u Vijeće sigurnosti Ujedinjenih naroda i suradnja u okviru Europske unije, te integracija u NATO i pristupanje organizaciji Atlas, mreži specijalnih policijskih postrojbi Europske unije. Takav pristup međunarodnoj suradnji možemo promatrati u kontekstu jačanja unutarnjeg sigurnosnog sustava Republike Hrvatske, a uključivanje specijalne policije u organizaciju Atlas kao jasnu poruku integriranja Hrvatske u međunarodnu antiterorističku koaliciju.

Ključne riječi: specijalna policija, antiterorizam, protuterorizam, koalicija, organizacija Atlas, međunarodna zajednica.

UVOD

Danas je općenito poznata činjenica da je terorizam sveprisutan. Postao je jedan od najopasnijih fenomena današnjeg doba, štoviše jedna od najvažnijih prijetnji sigurnosti, ali i važan sociopolitološki fenomen kojim se bave mnogi znanstvenici, teoretičari, političari, novinari, profesionalni pripadnici obavještajnih, sigurnosnih, vojnih i policijskih institucija itd. (Bilandžić 2009). Unatoč tome, u međunarodnoj

---

* Stjepan Milković (smilkovic@mup.hr) uposlen je u Ministarstvu unutarnjih poslova Republike Hrvatske, Zapovjedništvo specijalne policije. Rad je nastao u okviru dugogodišnjeg istraživačkog procesa mr. sig. Stjepana Milkovića temeljenog na iskustvenim spoznajama i dugogodišnjem radu u specijalnim postrojbama Ministarstva unutarnjih poslova. Ideja za pisanje rada nastala je tijekom mentorstva završnog rada Tomislavu Iličiću na Ratnoj školi „Ban Josip Jelačić“ Hrvatskog vojnog učilišta „Dr. Franjo Tuđman“, a koji je izradio završni rad pod naslovom *Značaj i uloga specijalnih antiterorističkih postrojbi u odgovoru na prijetnje nacionalnoj sigurnosti* (obranjen 25. lipnja 2015.). Stavovi izneseni u radu osobni su stavovi autora i nemaju veze s institucijom u kojoj je uposlen niti Ministarstvom obrane Republike Hrvatske.

zajednici još nije postignut konsenzus oko pojma i definicije terorizma, kao ni efikasan pristup i model za borbu protiv terorizma. Pojmovi teror, terorizam i teroristi nastali su od latinske riječi *terrere*, *terreo* što znači plašiti, strašiti. Dakle, teror karakteriziraju strah i postupci izazivanja straha. Posljedica su žrtve koje ga čine moralno i politički neprihvatljivim. Pitanje što je terorizam, ovisno o kutu promatranja i istraživačkom interesu, donosi različite odgovore (Tatalović i Bilandžić 2005). U međunarodnoj zajednici postoje prijepori oko pojma i definiranja terorizma, a međunarodne organizacije nisu uspjele postići konsenzus i pronaći efikasan pristup i model za borbu protiv terorizma na svjetskoj razini. O opsegu napora koji se ulažu u definiranje terorizma jasno govori, npr., podatak da su Alex Schmid i Albert Jongman (1988) analizirali 109 definicija terorizma, a u priručniku kojeg je uredio Schmid (2011) nalazi se najveći dio baze podataka koja uključuje 262 definicije terorizma. Jedan od najpoznatijih autora na ovom području, Walter Laqueur (1987: 11), točno je predvidio da generičke definicije terorizma neće biti u skoroj budućnosti jer ne postoji definicija koja može u potpunosti pokriti sve inačice terorizma koje su se u povijesti pojavile. Ako već ne postoji jedinstvena generička definicija, terorizam možemo opisati kao uporabu nasilja (terora) s namjerom ostvarenja političkih ciljeva (Bilandžić i Lucić 2015: 57).

Smatralo se da je napad poput onoga u SAD-u 11. rujna 2001. malo vjerojatan u Europskoj uniji (EU). Međutim, događaji u Madridu 11. ožujka 2004., Londonu 7. srpnja 2005., Parizu 7. siječnja i 13. studenoga 2015., te u Bruxellesu 22. ožujka 2016., Nici 14. srpnja 2016., Berlinu 19. prosinca 2016., Londonu 23. ožujka 2017. kao i u Sankt Petburgu 3. travnja 2017. godine to su na najstrašnji način demantirali. Otvoreno je novo poglavlje povijesti terorizma pokazavši nove vrste ugrožavanja za koje svijet nije pripravan i na koje sigurnosni i obrambeni sustavi zemalja i vojnih i političkih saveza nemaju odgovor.¹ Kao sredstvo za postizanje ciljeva terorizam je

¹ U napadu na uredništvo satiričkog tjednika *Charlie Hebdo* 7. siječnja 2015. u Parizu ubijeno je dvanaestero ljudi, među kojima dvojica policajca, a desetero ljudi je ranjeno. „*Charlie Hebdo* je i prije bio meta napada nakon objavljivanja karikatura muslimanskih vođa 2011. godine. Nakon objave karikature Muhameda 2011. godine na redakciju je bio izvršen bombaški napad. Posljednje što je *Charlie Hebdo* objavio na Twitteru bila je karikatura čelnika Islamske države Abu Bakr al-Bagdadija“ (*Jutarnji list*, 7. siječnja 2015). U studenom 2015. u Parizu su tri skupine počinitelja izvele nekoliko odvojenih terorističkih napada (u blizini stadiona Stade de France gdje se igrala nogometna utakmica između Francuske i Njemačke, usto su napadači pucali na goste bara Le Carillon i restorana Petit Cambodge, te ispred bara A La Bonne Biere, ispred restorana La Belle Equipe i Le Comptoir Voltaire, ispred koncertne dvorane Bataclan i u njoj za vrijeme koncerta grupe Eagles of Death Metal). U napadima koji su izvedeni gotovo istovremeno ubijeno je najmanje 132 ljudi, a ranjeno više stotina. Sedam terorista se nakon ubilačkog pohoda raznijelo eksplozivom (*Jutarnji list*, 14. studenoga 2015). U Bruxellesu je 2016. u koordiniranom terorističkom napadu na zračnu luku i podzemnu željeznicu poginulo 38 ljudi, a teško ili lakše ranjeno najmanje 330 osoba (*Dnevnik.hr*, 2016). U Nici tijekom proslave nacionalnog praznika Dana pada Bastille za vrijeme svečanog vatrometa Mohamed Lahouaiej Bouhlel kamionom se zaletio u masu ljudi. Ukupno je pregazio preko 150 ljudi, od kojih je smrtno stradalo više od 84, a lakše ili teže ranjeno je najmanje 65. Policijski službenici su ubili vozača (*Mirror*, 2017). Tunižanin Anis Amri zaletio se kamionom poljskih registracijskih oznaka u gomilu posjetitelja velikog božićnog sajma u zapadnom dijelu Berlina, na trgu Breitscheidplatz

prilagođen svim pojedincima, grupama, organizacijama, pa i državama. Za Hrvatsku bi bilo kakva pojava terorizma usmjerena protiv nje predstavljala tešku, nedopustivu ugrozu njenih temeljnih vrijednosti i interesa jer se radi o ugrozi sigurnosti i života njenih građana. Stoga je hrvatskoj Vladi prioritet razvitak sveobuhvatnih mjera – nacionalnih i međunarodnih – prevencije i zaštite od svih oblika prijetnje terorizmom, koje svojom učinkovitošću, uz neposredne koristi, trebaju ostvariti i snažan učinak odvratanja bilo koje terorističke prijetnje koja bi se protiv Hrvatske mogla pojaviti. Niz pokazatelja upućuje na mogućnost unutarnjeg i međunarodnog terorizma na prostoru ili protiv Hrvatske.² Budući da sve zemlje moraju biti zaokupljene problemom terorizma i zainteresirane za njegovo sprječavanje, i u Hrvatskoj se moraju provoditi sustavna institucijska rješenja i poduzimati mjere i aktivnosti protiv općih sigurnosnih izazova i konkretnih oblika ugrožavanja.

Postoji nekoliko razloga za obradu ove teme. Prvo, geneza i razvoj specijalnih policijskih snaga MUP-a u procesu stvaranja prve oružane sile u ratnim uvjetima, puna integracija Hrvatske u međunarodnu zajednicu i analiziranje/vrednovanje specijalne policije kao važnog subjekta antiterorističke koalicije kojeg možemo promatrati kroz pristupanje organizaciji Atlas. Štoviše, autor će na temelju iskustvenih spoznaja, koristeći se u interpretaciji stručno-tematskih pitanja spoznajama metodo-logije promatranja sa sudjelovanjem iz ranijih usporedivih iskustvenih slučajeva, ponuditi neke sugestije koje treba provjeriti u praksi, a koje će ujedno poslužiti kao potencijalne hipoteze ili žarišta budućih istraživanja stručnjaka na tom polju. Nadalje, rad bi s profesionalnog stajališta trebao ukazati, a zatim i ponuditi moguća rješenja za dosadašnju političku praksu u zemlji s ciljem zatomljenja utjecaja različitih interesnih sfera, odnosno postizanje konsenzusa nacionalnih strategija i odluka oko usklađivanja resursa, te nametanje mogućih rješenja s drugim vrstama nacionalnih interesa i prioriteta. Zaključno, po uzoru na zemlje koje su zbog globalne prijetnje terorizmom u Europi i svijetu znatnim materijalno-financijskim ulaganjem već nadogradile vlastite protuterorističke sustave, autor strateškim promišljanjem ukazuje

---

usmrivši najmanje devet osoba, dok je broj ozlijeđenih neslužbeno veći od 50 (*The New York Times*, 2017). U terorističkom napadu u Londonu pet osoba je poginulo, među kojima su policajac i napadač, a ozlijeđeno je više od 40 ljudi. Napadač Khalid Masood automobilom se zaletio u pješake na Westminsterском mostu, a zatim se zabio u ogradu ispred parlamenta, te izašao iz automobila i nožem nasrnuo na policajce. Neutraliziran je od strane drugih policajaca, a policajac je preminuo od zadobivenih ozljeda (*The Sydney Morning Herald*, 2017). U terorističkom napadu eksplozivnom napravom u metrou u Sankt Petersburgu ubijeno je 14, a ozlijeđeno je više od 50 osoba. Za napad je osumnjičen ruski državljani Akbarzhon Jalilov rođen u Kirgistanu (*The Telegraph*, 2017).

² I Hrvatska je bila meta terorističkog čina jer je 22. srpnja 2015. u Egiptu hrvatski državljani Tomislav Salopek otet na putu iz radnog kampa Bahariya prema Kairu presretanjem službenog vozila francuske tvrtke CGG u kojem su se nalazili Salopek i vozač. „Odmah po saznanju o otmici, SOA je uputila djelatnike u Kairo, a korišteni su i razni oblici međunarodne sigurnosno-obavještajne suradnje... Unatoč svim naporima, dana 12. kolovoza 2015. objavljena je fotografija dekapitirane osobe za koju se tvrdi da je Salopek, s porukom: 'Ubijen je talac jer je njegova država sudjelovala u borbi protiv Islamske države. Nakon što je istekao rok njega je napustila i egipatska i hrvatska vlast.'” (Javno izvješće 2016: 11)

da bi se u Hrvatskoj također morao slijediti takav trend ulaganja kako bi se ciljano poboljšali vlastiti protuteroristički kapaciteti, ako ne i izgradili suvremeni sustavi.

ANTITERORIZAM I PROTUTERORIZAM

Kako bi se uspješno suprotstavljali terorističkoj prijetnji, država mora razvijati i primjenjivati jedinstven sveobuhvatan program djelovanja koji se najčešće može pokazati kroz dva aspekta: antiterorizam i protuterorizam. Cilj je unapređenje sustava sigurnosti i zaštite svih građana u slučaju terorističkog djelovanja. Uloga policije u borbi protiv terorizma je sprječavanje zločina, blokada i neutralizacija terorističke skupine, traganje za počiniteljima/teroristima i pomaganje u povratu u prvobitno stanje. Glavni cilj njihova djelovanja je zaštita potencijalnih žrtava. Policija terorizam može prevenirati i suzbijati na tri načina, a sva tri ponajviše ovise o kooperativnosti javnosti: 1) zaštitom ranjivih ljudi i lokacija temeljem procjene ugroženosti napadom (*target hardening*), 2) provođenjem istraga i uhićenja te kaznenim progonom osoba osumnjičenih za terorizam³, što sve služi kao sredstvo za odvratanje od budućih napada, i 3) poduzimanjem preventivnih aktivnosti u svrhu zaustavljanja potencijalnih napada na temelju obavještajnih podataka o teroristima počiniteljima ili metama (Bayley i Weisburd 2009; Chapman i dr. 2002). Zaštitom ljudi i lokacija bave se uglavnom pripadnici temeljne policije i pripadnici tzv. *Formed Police Units* (Clarke i Newman 2006; Howard 2004). Njihova zaštitna moć može se značajno povećati poduzima li i građanstvo određene zaštitne mjere, primjerice opaža i upozorava na sumnjive aktivnosti, nadzire pristup objektima i instalira nadzornu opremu (Lyons 2002; O'Hanlon 2005). Kritičnu ulogu u procjeni ugroženosti napada imaju i privatne sigurnosne tvrtke koje u mnogim državama raspolažu osobljem čiji broj nadmašuje broj pripadnika policije (Bayley i Shearing 2001; Howard 2004; *The Role of "Home" in Homeland Security*, 2003). Policija mora biti sposobna surađivati, koordinirati aktivnosti i razmjenjivati podatke s privatnim sektorom. Naravno, defenzivna prevencija ima više izgleda za uspjeh ako se vodi obavještajnim podacima o terorističkim planovima (Bayley i Perito 2010).

Antiterorizam je preventivna razina suprotstavljanja terorizmu. Svrha takvog djelovanja je jačanje izloženih meta i razvijanje postupaka kojima bi se otkrilo planiranje terorističkih akcija prije nego što se one dogode.⁴ Time se smanjuju mogućnosti

³ Hrvatska je u visokoj mjeri uskladila svoje zakonodavstvo s osnovnim pravnim dokumentima Europske unije na suzbijanju terorizma. Kazneni zakon (NN 125/2011, NN 79/2012, NN 144/2012, NN 56/2015, NN 61/2015) sadrži niz kaznenih djela kojima se inkriminiraju različiti pojavnici terorizma. Zakon o kaznenom postupku (NN 121/2011) definira procesni okvir u cilju otkrivanja, istrage, progona i kažnjavanja počinitelja kaznenog djela terorizma.

⁴ Kao temeljna pretpostavka učinkovitog suprotstavljanja globalnom terorizmu nakon terorističkih događaja u Parizu donesen je niz antiterorističkih mjera na razini Europske unije, koje države članice antiterorističke koalicije, svaka za sebe, te multilateralno i bilateralno, trebaju provesti. Vijeće za pravosuđe i unutarnje poslove (JHA) je na izvanrednom sastanku u Bruxellesu 20. listopada 2015. naglasilo da je potrebno pojačati napore u suzbijanju

terorističkih incidenata. Antiterorizam obuhvaća defenzivne mjere i radnje kako bi se smanjila izloženost i osjetljivost moguće mete terorističkog napada. Nakon napada u Londonu 7. srpnja 2015., Metropolitanska policija razvila je program suradnje s lokalnom zajednicom. U ožujku 2006. dužnosti policijskih zapovjedništva u 32 londonska okruga proširene su i na protuterorističko planiranje, sustavno djelovanje i povezivanje s pojedinim segmentima lokalne zajednice. Od njih se posebice očekivalo da uspostave kontakte u zajednici, informiraju članove „šire policijske obitelji“ o terorizmu te se, u suradnji s lokalnim zajednicama, uključe u planiranje aktivnosti nakon incidenta. U sklopu tog sustava policija je razvila i program Sigurnija susjedstva (*Safer Neighbourhoods*) čiji je cilj umanjiti zabrinutost lokalnih zajednica za vlastitu sigurnost, suzbijati vidljivo asocijalno ponašanje i uspostaviti kontakte s vođama lokalnih zajednica, koji se kasnije mogu iskoristiti za prikupljanje podataka o sumnjivom ponašanju (Bayley i Perito 2010).

Protuterorizam je reaktivna taktička razina djelovanja na kojoj se mjere i radnje poduzimaju kao odgovor na izbijanje terorističkog napada, uključujući izravan dođir s terorističkim snagama uz najmanje moguće gubitke i štete. Takve zadaće kao preventivni udar, intervencija ili odmazda izvode specijalizirane snage koje djeluju pod izravnim zapovijedanjem s najviše državne razine. Dakle, nema jasno utvrđene podjele gdje faza antiterorizma završava, a faza protuterorizma započinje. Obje razine treba promatrati kao dijelove kontinuiteta, dok se odgovornost pojedinih razina razlikuje po stupnju djelovanja i zadaćama. Svakako treba naglasiti da je protuterorizam finalna, a ujedno i jedina reaktivna faza borbe protiv terorizma. Protuterorističke operacije uključuju korištenje sile koju provode vrhunski obučene i moderno opremljene specijalne postrojbe za rješavanje terorističkog incidenta.

Na teritoriju Hrvatske specijalna policija jedina je osposobljena, opremljena i nadležna za rješavanje svih najsloženijih policijskih zadaća i terorističke napade na ljude, objekte, infrastrukturu ili prijevozna sredstva. Ustrojena je za borbu protiv svih

---

terorizma u Europskoj uniji, a osobito: 1) brzim donošenjem Direktive o evidenciji podataka o putnicima (Passenger Name Record – PNR) (Committee: Civil Liberties, Justice and Home Affairs, 2015) nakon dugotrajnih rasprava o tome; 2) provedbom Uredbe o standardima za deaktivaciju vatrenog oružja i izmjenom Direktive 91-477-EEC o nadzoru nabave i posjedovanja oružja radi suzbijanja trgovine i krijumčarenja oružja; 3) jačanjem kontrole vanjskih granica i sustavnom registracijom migranata pri ulasku u schengenski prostor, uz ciljanu reviziju Schengenskog kodeksa o granicama (Schengen Borders Code – SBC), koja bi uključila sustavnu provjeru putnih isprava građana Europske unije, uvažavajući načelo slobodnog kretanja osoba; 4) razmjenom informacija na temelju sustavnog unosa podataka o osumnjičenim stranim terorističkim borcima u SIS II, uključujući razmjenu podataka s Europolom putem budućeg Europskog protuterorističkog centra (European Counter Terrorism Center – ECTC); 5) sprječavanjem financiranja terorizma, uključujući jačanje i napore u zamrzavanju sredstava osoba povezanih s terorizmom te jačanje kontrola nad nebankarskim metodama plaćanja; 6) pojačanim odgovorom kaznenog pravosuđa na radikalizaciju koja vodi terorizmu i nasilnom ekstremizmu, među ostalim preventivnim mjerama, a posebno usvajanjem zaključaka (dokument Vijeća 14350/15). Mjere za jačanje borbe protiv terorizma predstavljene su u zaključcima Vijeća za pravosuđe i unutarnje poslove (JHA) u dokumentu 14375/15. Vidi: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14406-2015-INIT/hr/pdf> (pristupljeno 12. studenoga 2016).

oblika diverzantsko terorističkih djelovanja, sprječavanja otmica osoba i prijevoznih sredstava, oslobađanja talaca te obavljanja drugih poslova iz djelokruga Ministarstva unutarnjih poslova (MUP) pod posebnim uvjetima.⁵ Zbog složenosti i specifičnosti zadataka specijalne policije obuka za pripadnike takvih jedinica mora biti zahtjevna, što podrazumijeva neprekidno nadograđivanje i usavršavanje jedinstvene taktike djelovanja pri čemu se primjenjuje načelo brzine i energičnosti te kratkog trajanja akcije. U protuterorističkoj borbi najefikasnija je metoda direktnog udara koja zahtijeva angažiranje manjih, ali vrhunski obučanih i opremljenih jedinica.

Mnoge zemlje su uložile ogromna materijalna sredstva i stvorile do savršenstva obučene i opremljene specijalne postrojbe sposobne za borbu protiv terorizma. Neke države osnivaju protuterorističke snage u sustavu vojske – oružanih snaga ili ministarstava obrane, dok druge države takve jedinice formiraju u sastavu unutarnjih poslova⁶ s osnovnom zadaćom spašavanja talaca, lociranja i izvlačenja osjetljive opreme te napada na terorističke položaje. Vojska je uvježbana za borbu protiv vanjskih neprijatelja i za uporabu maksimalne sile. Policija je uvježbana za uporabu minimalne sile i izvođenje osumnjičenika pred sud nakon kriminalističke istrage, ako je moguće. Vojska je općenito uvježbana i opremljena za važne i teške dužnosti vanjske obrane, a moguća uporaba vojske u borbi protiv terorizma odvaja ju od poslova za koje je uvježbana. Na koncu, postoji velika opasnost da vlast, jednom kad je uporabila vojsku, neće moći ili neće htjeti povući ju, uzrokujući time sve veću ovisnost zajednice i policije o vojnoj nazočnosti (Wilkinson 2002).⁷

Tip i veličina namjenskih snaga koje se koriste u borbi protiv terorista ovisi o lokaciji i obliku terorističkog djelovanja. Osnovno je da zakonski i politički zahtjevi određuju kriterije odabira snaga. Hrvatska je u okviru sustava nacionalne sigurnosti (Tatalović i Bilandžić 2005) stvorila pojedinačne kapacitete za protuterorističko djelovanje. Bitno mjesto unutar tih kapaciteta imaju specijalne vojno-policijske snage za protuterorističko djelovanje (Bilandžić i Milković 2009). Mada, s druge strane, tzv. militarizacija uključuje uporabu vojnih snaga i ustanovljavanje znatno represivnijeg zakonodavstva prilagođenog vojnom djelovanju (vojno zakonodavstvo). Time se vojnim snagama omogućuje uporaba niza instituta koje u pogledu „zakonitosti“ primjene pravosudne i političke institucije ne mogu u potpunosti i efikasno kontrolirati. Mehanizmi iz sklopa „militarizacije“, i posebno tzv. tajne operacije, znatno su efikasniji, ali ugrožavaju demokratski kredibilitet vlade koja ih primjenjuje jer se

⁵ Djelokrug rada Specijalne policije MUP-a definiran je u čl. 98. Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva unutarnjih poslova (NN 117/2011, NN 70/2012, NN 140/2013, NN 50/2014, NN 32/2015).

⁶ Budući da je vojska, bila ona strana ili lokalna, nesklona vođenju nekonvencionalnog rata, lako je pasti u iskušenje i vojne postrojbe zamijeniti policijskima. Nadalje, lokalne je policajce lakše obučiti i od njih napraviti „male vojnike“ nego „profesionalne, odgovorne policajce orijentirane na javnu sigurnost“ (Rosenau 2007).

⁷ U pokušaju rješavanja sukoba u Sjevernoj Irskoj ovaj model je u pojedinim fazama koristila Vlada Ujedinjenog Kraljevstva. U privremenoj misiji u koju je upućena od 1969. kako bi razdvojila sukobljene katolike i protestante sve do 2005. kad je vojska otišla iz Sjeverne Irske (Bilandžić 2005).

vlade, posebno u primjeni tzv. tajnih operacija, ustvari koriste istim metodama kao i teroristi (Bilandžić 2007: 17).

INTEGRACIJA U ANTITERORISTIČKU KOALICIJU – STANDARDIZACIJA SIGURNOSNIH POSTUPANJA

Danas se u uvjetima opće globalizacije sve više pažnje poklanja međunarodnoj policijskoj suradnji. U borbi protiv zajedničkih ugroza međunarodna policijska suradnja ključan je element u izgradnji Europske unije kao područja slobode, sigurnosti i pravde koje počiva na poštovanju temeljnih prava⁸. Ona se u praksi poglavito odnosi na teška kaznena djela (organizirani kriminal, trgovinu drogom, trgovinu ljudima, *cyber*-kriminal) i terorizam. Međunarodna policijska suradnja, pored operativne razmjene podataka u predistražnim i istražnim postupcima između tijela za provedbu zakona, uključuje i praćenje, analizu i raščlambu međunarodnih inicijativa (multilateralnih i bilateralnih), provedbu sklopljenih međunarodnih ugovora, pripremu i praćenje međunarodnih sastanaka (od redovitih radnih sastanaka predviđenih međunarodnim ugovorima na nižoj razini do *ad hoc* sastanaka predstavnika tijela za provedbu zakona na najvišim razinama), analizu, raščlambu i usmjerivanje aktivnosti povodom ispunjavanja preuzetih međunarodnih obveza, davanje mišljenja i prijedloga na dostavljene nacрте zakonskih tekstova te različite protokolarne aktivnosti (Rošić 2006).

Prostor jugoistočne Europe još je u procesu integracije te su sigurnosni izazovi na području Hrvatske zbog takvoga okruženja još uvijek prisutni. Visok stupanj korupcije, organizirani kriminal, loša ekonomska perspektiva, jačanje ekstremizma i politička nestabilnost samo su neki od izvora nestabilnosti u regiji. Ipak, zasad ne postoji ozbiljna prijetnja da bi u okruženju Hrvatske moglo doći do oružanih sukoba, ali se ne isključuju socijalni nemiri koji bi mogli imati negativne reperkusije na sigurnost u zemlji.⁹

Na ovakve izazove globalizacije moguće je odgovoriti jedino koordiniranom i multidisciplinarnom strategijom suradnje država i organizacija unutar međunarodne zajednice. Zajednički kooperativni pristup država uvjetovan je nedjeljivošću sigurnosti jer su države sigurnosno ovisne jedna o drugoj. To iziskuje aktivno sudjelovanje u međunarodnim nastojanjima razvijanja suradnje i povjerenja te zajedničko djelovanje u ostvarenju prihvaćenih metoda i ciljeva. Ideja o združenom djelovanju postrojbi u slučaju velikih talačkih kriza u kojima resurse jedne male postrojbe, koji nisu dostatni za rješavanje situacije, nadopunjuje najbliža postrojba, sve je aktualnija. Vidljivo je da

⁸ Prekogranična suradnja na planu kaznenog progona obuhvaća policijsku i carinsku službu te ostala tijela kaznenog progona, a osmišljena je radi sprečavanja, otkrivanja i istraživanja kaznenih djela u Europskoj uniji. Pravna osnova za policijsku suradnju su čl. 33. (carinska suradnja), 87., 88. i 89. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (UFEU). Vidjeti više na internetskim stranicama Europskog parlamenta: http://www.europarl.europa.eu/atyour-service/hr/displayFtu.html?ftuid=FTU_5.12.7.html (pristupljeno 12. listopada 2016.).

⁹ Sigurnosno-obavještajna agencija: izvrsnost, zakonitost, integritet, timski rad (2014).

se postrojbe standardiziraju u načinu strateškog djelovanja i taktičkog postupanja.¹⁰ Redovito se održavaju zajedničke vježbe¹¹, a postoje i pravne odrednice kao što je klauzula solidarnosti čl. 222. Lisabonskog ugovora¹² koja omogućuje da postrojbe mogu zajednički djelovati u bilo kojoj državi članici Europske unije na njezin poziv. Ministarstvo unutarnjih poslova ima ključnu ulogu u jačanju unutarnje sigurnosti Republike Hrvatske. Jačanje i održivost postojeće međunarodne policijske suradnje¹³ važna je komponenta u sveobuhvatnom i proaktivnom pristupu stvaranja efikasnog sustava za protuterorističko djelovanje Hrvatske, usmjerena na sprječavanje i otkrivanje kaznenih djela, zaštitu života i imovine, osobnog integriteta, javnog reda i vanjske granice Europske unije.

¹⁰ Dobar primjer standardizacije postupanja policije prilikom terorističkog napada je Bundespolizei koja je u prvi plan stavila suradnju Spezialeinsatzkommando (SEK) i interventne policije. Naglasak je stavljen na razrađivanje strategije i taktike zajedničkog djelovanja različitih policijskih postrojbi, npr. kako u trenutku intervencije prilikom koje je došlo do uporabe vatrenog oružja premjestiti snage SEK-a u prednju poziciju ili kako će interventna policija pružiti potporu SEK-u do okupljanja dovoljnog broja specijalnih snaga. Također su razrađene taktike kako ne bi došlo do nepotrebnih gubitaka i prijateljske vatre. Da bi sve to moglo funkcionirati u praksi, odnosno stvarnoj situaciji, Bundespolizei je organizirala nekoliko zajedničkih vježbi SEK-a i interventne policije tijekom kojih su se razrađivale različite standardne procedure. Osnovni cilj ovakvog novog pristupa protuterorističkoj taktici je koordinacija i sinergija djelovanja različitih policijskih postrojbi tijekom krizne situacije, što u konačnici značajno pridonosi brzom, učinkovitom i koordiniranom odgovoru na kriznu situaciju.

¹¹ Primjer za to je simulacijska vježba „Common Challenge 2013“ organizacije Atlas, održana 17./18. travnja 2013., u kojoj je naglasak bio na simuliranom djelovanju specijalnih policijskih snaga prilikom terorističkih napada u devet zemalja članica Europske unije u različitim područjima javnog života. Vježba se tada pokazala kao najsloženija simulacija kriznog odgovora na europskoj razini, a jedan od temelja suradnje policijskih specijalnih snaga zemalja članica Europske unije je dodatno intenziviranje „klauzule solidarnosti“ čl. 222. Lisabonskog ugovora.

¹² O tome više u: Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije.

¹³ Hrvatska Vlada sklopila je 37 bilateralnih ugovora o policijskoj suradnji od kojih je 30 na snazi, a ostali su u postupku ratifikacije odnosno još nisu stupili na snagu. Ministarstvo unutarnjih poslova sklopilo je 16 bilateralnih međunarodnih akta o policijskoj suradnji i četiri multilateralna ugovora koji su na snazi (Konvencija Centra za provedbu zakona u jugoistočnoj Europi (SELEC Konvencija), Sporazum između Vlade Republike Slovenije, Vlade Republike Austrije i Vlade Republike Mađarske o radu Centra za policijsku suradnju u Dolgoj Vasi, Sporazum o suradnji na području zaštite svjedoka (u okviru Salzburškog foruma) i Sporazum između Republike Bugarske, Republike Hrvatske, Mađarske i Republike Austrije o omogućavanju prekograničnog postupanja prema prekršajima počinjenim u cestovnom prometu). Ukupno, MUP kao temelj za suradnju ima 46 ugovora i međunarodnih akta, i to ugovore s Albanijom, Austrijom, Belgijom, Bosnom i Hercegovinom, Bugarskom, Crnom Gorom, Češkom, Egiptom, Francuskom, Grčkom, Indijom, Italijom, Izraelom, Kazahstanom, Latvijom, Mađarskom, Makedonijom, Maltom, Moldavijom, Njemačkom, Poljskom, Rumunjskom, SAD-om, Slovačkom, Slovenijom (2), Srbijom, Španjolskom, Švedskom i Velikom Britanijom i Sjevernom Irskom, te međunarodne akte s ministarstvima Austrije, Bugarske, Crne Gore, Kine, Kosova, Mađarske, Nizozemske, Bavarske (3), Baden-Württemberga (2), Rusije, SAD-a, Srbije i Ukrajine (vidi više: Međunarodni ugovori i ostali dokumenti, MVEP).

Policija obavljanjem svojih primarnih zadaća, i to sintezom preventivnih i represivnih mjera koje poduzima u skladu s ovlastima, pridonosi očuvanju zakonitosti i ustavnopravnog poretka i zaštite cjelokupne društvene infrastrukture (Tatalović 2006). Jedna od mjera suzbijanja terorizma, danas najučinkovitija, jesu specijalne postrojbe¹⁴ u sastavu ministarstva obrane (vojske) ili ministarstva unutarnjih poslova (policije). Specijalne policijske snage u prvom redu imaju represivan pristup prema teroristima koji započinje uhićenjem¹⁵ i privođenjem nadležnim istražnim tijelima.¹⁶ Specijalne policijske snage su ustrojene, izvježbane i opremljene ponajprije za rješavanje kriznih situacija koje zahtijevaju kvalitetnu kombinaciju visokospecijaliziranog osoblja, opreme, izobrazbe i taktike, a koje nadmašuju uobičajene mogućnosti redovnih policijskih postrojbi. Pripadnici specijalne policije pripremaju se i svakodnevno obučavaju na razne načine tečajevima, seminarima¹⁷, specijalističkom izobrazbom, održavajućom obukom u sjedištu jedinice i na poligonima MUP-a kako bi bili spremni pravodobno i učinkovito odgovoriti na prijetnje sigurnosti i krizne situacije ako se za to ukaže potreba (Iličić 2015).

Ostvarivanje i održavanje relativne nadmoći počiva na nekoliko temeljnih načela: jednostavnost u planiranju, maksimalna sigurnost, uvježbavanje do savršenstva tijekom pripreme faze te iznenađenje i brzina tijekom izvedbe akcije. Specijalne policijske snage spadaju u sam vrh represivnog dijela politike suzbijanja teroriz-

¹⁴ Za specijalne se postrojbe kaže da o njima „svatko zna ponešto, a malo tko zna sve“ (Vidušić 2003: 8) ponajprije zbog tajanstvenosti zadaća koje odrađuju, kao i želje pripadnika tih postrojbi da nakon završetka „posla“ žive normalnim civilnim životom, a ono što su odradili smatraju društvenom potrebom ne prikazujući se vrjednijim od drugih članova društva. Smatra se da su specijalne policijske postrojbe nastale 1972. u Njemačkoj. Uzroci i razlozi nastanka su uglavnom isti i 1972. u Njemačkoj i 1990. u Hrvatskoj – fenomen terorizma i terorističkih akata (Iličić 2015).

¹⁵ Iako uhićenje spada u represiju, moderno poimanje takve represije ima represivno-preventivni karakter. Pripadnici specijalne policije ovlašteni su provesti uhićenje sukladno čl. 107. Zakona o kaznenom postupku koji glasi: „Policija je ovlaštena uhititi: 1) osobu protiv koje izvršava dovedbeni nalog te rješenje o pritvoru ili istražnom zatvoru, 2) osobu za koju postoje osnove sumnje da je počinila kazneno djelo za koje se progoni po službenoj dužnosti, kad postoji neki od razloga za određivanje istražnog zatvora iz članka 123. ovog Zakona, 3) osobu zatečenu u kaznenom djelu za koje se progoni po službenoj dužnosti. Odbrom članka 7. Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o kaznenom postupku, ‘Narodne novine’ br. 80/11., stupio na snagu 21. srpnja 2011., izmijenjena točka 2.” (NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14). Da bi mogli provesti uhićenje pripadnici specijalne policije ovlašteni su primijeniti sredstva prisile sukladno čl. 81. i čl. 82. Zakona o policijskim poslovima i ovlastima (NN 76/09, 92/14) i čl. 127. i čl. 129. Pravilnika o načinu policijskog postupanja (89/2010 i 76/2015). Zbog velike društvene opasnosti od terorizma i terorističkih akata, policiji treba omogućiti jednostavniju uporabu sredstava prisile i uporabu učinkovitijih oružja od onoga kojima djeluje u svakodnevnim prilikama (Veić 2000).

¹⁶ Sukladno čl. 109. Zakona o kaznenom postupku (NN 152/08, 76/09, 80/11, 121/11, 91/12, 143/12, 56/13, 145/13, 152/14).

¹⁷ Zapovjedništvo specijalne policije samostalno provodi programe specijalizacije, stručnog osposobljavanja i usavršavanja pripadnika specijalne policije u okviru svog djelokruga rada sukladno čl. 6. Pravilnika o policijskom obrazovanju (NN 113/12, 81/13 i 5/2014).

ma te se u tom segmentu razlikuju od većine svjetskih poznatih postrojbi koje su mahom dio vojnog aparata zemlje. Zajednička osobina im je vrhunska obučenosť i opremljenost za brojne djelatnosti protuterorizma te izdržljivost i spremnost na najrazličitije zemljopisne i meteorološke uvjete na mjestu djelovanja, kao i pokretljivost koja ih u slučaju potrebe dovodi na mjesto intervencije u što kraćem roku. Ono što ih razlikuje je činjenica iz koje zemlje ili regije (problematične ili relativno sigurne) dolaze, te što se svaka od njih, pored osnovnih zadaća i metodologije rada naspram „općem“ terorizmu, specijalizirala za neko polje protuterorističkog djelovanja. Dakako, usprkos tome što su zadaće, ustroj i metodologija rada specijalnih policijskih postrojbi specifični, specijalne policijske snage u suzbijanju globalnog terorizma i transnacionalnog kriminala ostvarile su širom svijeta niz spektakularnih operacija i zato su od neprocjenjive važnosti za sve demokratske zemlje. Na temelju dosadašnjih iskustava u angažiranju policije u postkonfliktnim intervencijama u Panami, Somaliji, Bosni i Hercegovini, Haitiju i Kosovu zaključeno je kako vojska nije mogla obavljati policijske zadaće te je uključivanje policijske komponente bilo nužno kako bi se spriječilo bezakonje, uspostavio javni red i mir te ubrzala obnova lokalnih policijskih snaga (Bayley i Perito 2010).

Sudjelovanje hrvatske policije u međunarodnim mirovnim misijama¹⁸ od velikog je značaja zbog nekoliko razloga. Prvo, država ispunjava svoje međunarodne obveze u stabilizaciji kriznih žarišta.¹⁹ Drugo, hrvatski policijski službenici (instruktori) aktivno su uključeni u temeljnu i specijalističku policijsku obuku u izgradnji lokalnih policijskih snaga koje će moći samostalno suzbijati terorizam, pobunu ili kriminal bilo koje vrste. Treće, razvijaju se sposobnosti i interoperabilnost policijskih službenika, odnosno iskustva i naučene lekcije u misiji pridonose jačanju hrvatskih protuterorističkih kapaciteta. Sudjelovanje u operacijama odgovora na krize izvan nacionalnog teritorija, uključujući i borbu protiv međunarodnog terorizma, zahtijeva novi profil vojnih i policijskih sposobnosti (Lozančić 2009). Stoga širenje opsega aktivnosti na terorizam djeluje kao prirodan nastavak postojećih vojno-policijskih nadležnosti kao i standardizacije postupanja.

Ozbiljnija policijska suradnja u bilateralnom ili multilateralnom obliku između država uglavnom s vremenskom distancom prati međunarodne integracijske procese

¹⁸ Policijski službenici se upućuju u mirovne misije temeljem Zakona o sudjelovanju pripadnika Oružanih snaga Republike Hrvatske, policije, civilne zaštite te državnih službenika i namještenika u mirovnim operacijama i drugim aktivnostima u inozemstvu (NN 33/2002, 92/2010), odnosno temeljem Pravilnika o upućivanju policijskih službenika u mirovne operacije i druge aktivnosti u inozemstvu (NN 118/2012). Uvjeti, način izbora, priprema i upućivanje časnika MUP-a u inozemstvo, kao i njihova prava i obveze, uređeni su Pravilnikom o policijskim časnicima za vezu (NN 14/2007, 37/2010, 107/2012, 49/2015). „MUP RH trenutno s 3 policijske službenice i 6 policijskih službenika, koji u okviru svojih specijalnosti i mandata pojedine mirovne misije rade kao promatrači, treneri, mentori ili savjetnici, sudjeluje u 3 mirovne misije Europske unije, EULEX Kosovo, EUMM Georgia i EUPOL COPPS Palestina“ (Mirovni angažman, MUP RH).

¹⁹ Suvremene operacije podrazumijevaju doktrinu združenih vojnih sposobnosti, ali i zajedničko djelovanje sa svim ostalim segmentima nacionalne i multinacionalne moći (Barić, Barišić i Mareković 2003).

(Pušeljić, Magušić i Nađ 2008). Tako EU, kao jedan od stupova sigurnosti Europe, produbljuje suradnju specijalnih policijskih postrojbi stvaranjem organizacije Atlas. Zapovjednik Zapovjedništva specijalne policije, na temelju ovlaštenja glavnog ravnatelja policije, potpisao je na sastanku zapovjednika specijalnih jedinica organizacije Atlas, u gradiću Paralimni na Cipru 2013., deklaraciju o pristupanju Specijalne policije MUP-a RH ovoj organizaciji.²⁰ Iako pripadnici Specijalne policije već godinama sudjeluju na seminarima, međunarodnim vježbama i stručnim osposobljavanjima s raznim drugim specijalnim postrojbama²¹, ulaskom u organizaciju Atlas najveći izazovi tek slijede. Tematska su područja dosta velika i široka, no prioriteta specijalne policije obuhvaćaju gotovo sve radne grupe i tematske cjeline. Sam status Specijalne policije MUP-a unutar članstva nikad nije bio upitan jer suradnja postoji već niz godina između pojedinih jedinica članica Atlasa na području stručnog usavršavanja i sudjelovanja na međunarodnim vježbama i natjecanjima.

GENEZA ORGANIZACIJE ATLAS

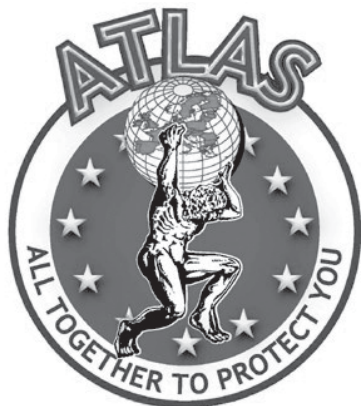
Nakon terorističkog napada na SAD 11. rujna 2001. drastično se mijenjaju stvari na području sigurnosti u svijetu i u Europi. Ubrzo nakon tog događaja Europska komisija i Vijeće za pravosuđe i unutarnje poslove nalažu šefovima policija zemalja članica da hitno organiziraju sastanak zapovjednika svih specijalnih postrojbi. Ujedno se nalaže poboljšanje suradnje na operativnoj razini kod izvođenja zajedničkih vježbi članica Europske unije i trećih strana, kao i bolja koordiniranost u slučaju zajedničkog djelovanja u kriznim situacijama.²² Sastanak zapovjednika specijalnih postrojbi održan je 15. listopada 2001. u Bruxellesu. Sastanku je prisustvovalo petnaestero zapovjednika iz petnaest specijalnih policijskih postrojbi zemalja članica Europske

²⁰ Pristupanje Specijalne policije MUP-a RH organizaciji ATLAS (2013).

²¹ Pripadnici Specijalne policije sudjeluju na seminarima, tečajevima i vježbama na međunarodnoj razini i izvan Europske unije. Najvažnija je suradnja s pripadnicima Europskog zapovjedništva za specijalne operacije OS SAD-a (SOCEUR). To je zapravo nastavak suradnje s Veleposlanstvom SAD-a u Zagrebu za koje je Zapovjedništvo specijalne policije izradilo elaborat postupanja u slučaju kriznih situacija u objektima koje koriste američki državljani u Hrvatskoj. Suradnja se sastoji u razmjeni iskustava i obuci, a glavni je cilj jačanje sposobnosti u borbi protiv svih oblika terorizma. Također, cilj je američkih specijalnih postrojbi, koje trenutno obavljaju najveći broj specijalnih operacija u svijetu, kroz obuku i suradnju naći u regiji i Europi strateške partnere sa zakonskim ovlastima za djelovanje u borbi protiv suvremenih oblika terorizma. Tako je u ožujku 2014. na Golom otoku održana operativno taktička vježba Združeno djelovanje specijalnih postrojbi međunarodnih koalicijskih snaga u borbi protiv terorizma u kojoj su sudjelovali, uz Zapovjedništvo specijalne policije s taktičkim timovima iz svih ustrojstvenih jedinica, Zapovjedništvo specijalnih snaga OS RH i američka specijalna postrojba Zelene beretke. Također je na području Rijeke provedena specijalistička obuka za snajperiste i borbenu gađanje, CQB (*close quarters battle*), urbane operacije te taktička uporaba padobranaca u specijalnim operacijama.

²² Podaci su preuzeti sa službenih internetskih stranica Bundespolizei: http://www.bundespolizei.de/DE/06Die-Bundespolizei/BPOL_Kompakt/2012/kompakt_1-12_file.pdf?blob=publicationFile (pristupljeno 29. studenoga 2016.).

unije koji su izradili model buduće suradnje i način sigurne komunikacije komuni-
kacijskom platformom Europola.²³

Slika 1. Zaštitni znak organizacije Atlas²⁴

Na sastanku šefova policija zemalja članica 30./31. listopada 2001. predstavljen je prijedlog modela buduće suradnje, kao i način sigurne komunikacije, koji je tom prilikom prihvaćen i ratificiran. Službeni datum osnutka organizacije Atlas je 31. listopada 2001.²⁵ Atlas čini 37²⁶ specijalnih policijskih postrojbi iz 28 zemalja članica

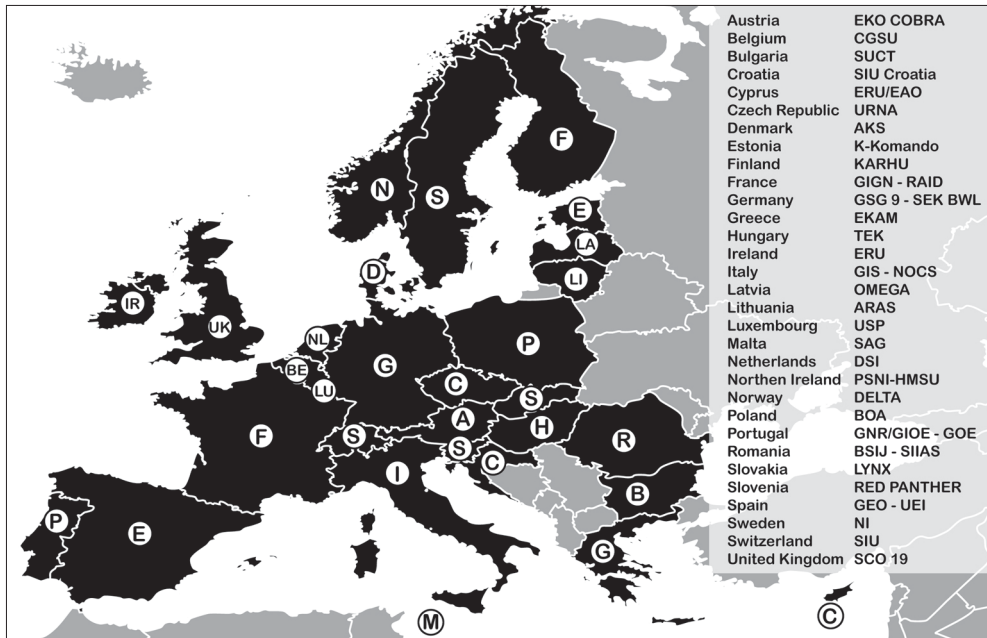
²³ Kriptirana komunikacijska platforma Europola pod nazivom EuroOPs. Europski policijski ured (Europol) je ured čiji je cilj podupiranje i jačanje djelovanja policijskih i drugih izvršnih tijela država članica i njihove uzajamne suradnje u sprečavanju teških kaznenih djela koja pogađaju dvije države članice ili više njih, terorizma i oblika kriminala koji utječu na zajednički interes obuhvaćen nekom od politika Unije. Organizacija Atlas koristi tu platformu za svoju bazu podataka. Da bi Atlas mogao koristiti program, bio je dužan odrediti po jednog djelatnika iz svake postrojbe države članice koji bi bili osposobljeni za rad na platformi.

²⁴ U grčkoj mitologiji Atlas ili Atlant je jedan od Titana koji su se borili protiv Zeusa, pa je za kaznu morao na ramenima nositi nebeski svod. U ovom slučaju simbolizira odgovornost koju nose specijalne policijske postrojbe diljem Europske unije. Slogan organizacije Atlas je *All together to protect you*.

²⁵ Podaci su preuzeti sa službenih internetskih stranica Bundespolizei: http://www.bundespolizei.de/DE/06Die-Bundespolizei/BPOL_Kompakt/2012/kompakt_1-12_file.pdf?blob=publicationFile (pristupljeno 29. studenoga 2016.).

²⁶ Organizaciju Atlas čine specijalne postrojbe EKO Cobra (Einsatzkommando Cobra), Austrija; SUCT (Specialized Unit for Combating), Bugarska; AKS (Aktionsstyrke), Danska; K-komando, Estonija; Karhu, Finska; GIGN (Groupe d'intervention de la gendarmerie nationale), Francuska; SCO19, Velika Britanija; ERU (Emergency Response Unit), Irska; GIS (Gruppo Intervento Speciale), Italija; Nocs (Nucleo Operativo Centrale di Sicurezza), Italija; OMEGA, Letonija; ARAS, Litva; USP (Unité Spéciale de la Police), Luksemburg; DSI (Department of Special Interventions), Nizozemska; Lynx Commando, Slovačka; SEP (Specialna enota policije), Slovenija; GEO (Grupo Especial de Operaciones), Španjolska; GIOE, Portugal; EAO, Cipar; NI (Nationella Insatsstyrkan), Švedska; EKAM, Grčka; RAID

Europske unije, uključujući Švicarsku i Norvešku koje su pridružene članice.²⁷

Slika 2. Prikaz država članica organizacije Atlas (prema Iličić 2015)

Predsjedništvo, koje se sastoji od 37 zapovjednika specijalnih postrojbi, sastaje se dvaput godišnje u različitim zemljama članicama. Vodstvo Atlasa bira se svake četiri godine unutar predsjedništva, kao i predsjedavajuća postrojba koju bira predsjedništvo, što znači da se na vrhu Atlasa nalazi zapovjednik predsjedavajuće specijalne postrojbe.

(Recherche, Assistance, Intervention, Dissuasion), Francuska; SIIAS, Rumunjska; UEI (Unidad Especial de Intervención), Španjolska; TEK, Mađarska; SAG (Special Assignments Group), Malta; URN, Češka; BOA (Biuro Operacji Antyterrorystycznych), Poljska; GOE (Grupo de Operações Especiais), Portugal; PSNI (Police Service of Northern Ireland), HMSU (Headquarters Mobile Support Unit); BSIJ, Rumunjska; SEK Baden-Württemberg, Njemačka; GSG 9 der Bundespolizei, Njemačka; CGSU, Belgija; ATU, Švicarska; DELTA, Norveška. Podaci su preuzeti s internetske stranice <http://dip21.bundestag.de/dip21/btd/17/137/1713785.pdf> (pristupljeno 27. listopada 2016.). To su podaci od 6. lipnja 2013., dok je deklaracija o pristupanju Specijalne policije MUP-a RH potpisana 7. listopada 2013., čime je Specijalna policija postala 37. članica organizacije Atlas.

²⁷ Njemačka, Francuska, Španjolska, Italija, Rumunjska, Velika Britanija i Portugal imaju dvije specijalne postrojbe u organizaciji Atlas, što podrazumijeva da imaju i dva predstavnika u predsjedništvu.

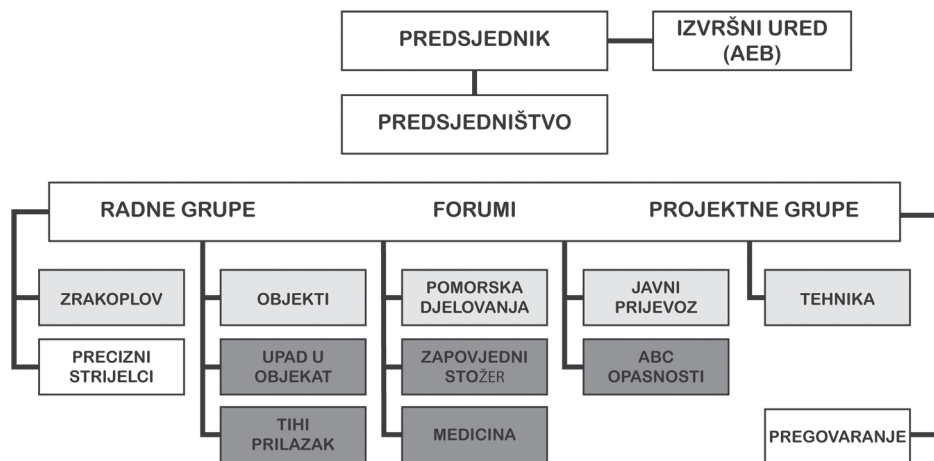
ORGANIZACIJA I FUNKCIONIRANJE ATLASA

U svrhu taktičko-tehničkog razvoja i osiguranja prijenosa znanja uspostavljeno je pet projektno orijentiranih radnih grupa, te dva foruma. Uspostavljeni su i projekti koji zajedno s forumima potpadaju pod određenu radnu grupu. Radne grupe nemaju rok trajanja, dok projekti traju maksimalno tri godine, a forumi jednu godinu. Zadaća je nositelja radnih grupa zaprimanje prijedloga, projekata, tema za forume i mnogih drugih zahtjeva koje im prosljeđuju zapovjednici članica Atlasa. Nakon obrade zahtjeva i konzultacija sa zapovjednikom Atlasa, zahtjevi se uvrštavaju na dnevni red sastanka predsjedništva ili se odbacuju. Ako se zahtjev uvrsti na dnevni red, dužnost tražitelja je na sastanku predsjedništva svim zapovjednicima prezentirati projekt ili obrazložiti određenu temu i novo područje rada radne grupe ili foruma. Nakon toga predsjedništvo glasanjem odlučuje o projektu, a da bi zahtjev bio prihvaćen potrebna je jednoglasna odluka članova (Ilićić 2015). Ako zahtjev bude prihvaćen, izvršni ured prosljeđuje Europolu kompletnu dokumentaciju, uključujući i onu financijsku, a Europol zaprimljenu dokumentaciju prosljeđuje ISEC-u (Fond Europske unije za prevenciju i borbu protiv kriminala). Slijedi isplata novca Europolu koji zatim taj novac prosljeđuje Atlasu. Radne grupe čine okosnicu rada i temeljna su područja djelovanja specijalnih postrojbi. To su područja koja se od osnivanja Atlasa nisu mijenjala. Svaka od postrojbi koja vodi radnu grupu nije nasumično odabrana na taj položaj, nego je to rezultat specijalizacije i stručnosti za određena područja. Postoji pet velikih područja rada, odnosno ekspertnih (radnih grupa):

- grupa za rad na objektima (*Buildings*): podrazumijeva standardizaciju i pojednostavljenje rada na objektima
- grupa zadužena za pomorska djelovanja: podrazumijeva sve oblike protuterorističkog djelovanja na vodi (*Naval*)
- grupa zadužena za rad na sredstvima javnog prijevoza (*Transport*), osim brodova i zrakoplova
- grupa zadužena za treninge (*Training I*): koncept je u razvoju
- grupa zadužena za treninge (*Training II*): koncept je u razvoju.

Nositelji radnih grupa uvijek su nadležni za svoje područje rada. Ako se odobri novi projekt koji je u njihovoj nadležnosti, tada se voditelj projekta mora usuglasiti s nositeljem radne grupe oko izvedbe i realizacije projekta. Kad je u pitanju zajednička vježba, o voditelju projekta ovisi koje će zemlje članice sudjelovati u projektu, a ne o nositelju radne grupe. Voditelj projekta upućuje poziv zemljama članicama za sudjelovanje na vježbi.²⁸

²⁸ Podaci su preuzeti s internetskih stranica Bundesministerium für Inneres: http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Service/Aus_dem_Inneren/EKO_Cobra_und_europischer_Spezialeinheitenverbund_ATLAS.pdf (pristupljeno 20. listopada 2016.).

Schema 1. Organizacijska struktura Atlasa²⁹

Unutar Atlasa aktivno je pet foruma. Forumi se bave snajperizmom, odnosno preciznim strijelcima (*Sniper*), pregovaranjem (*Negotiation*)³⁰, medicinskom pomoći (*Medical*), upadima (*Entry*) te kontrolom i zapovijedanjem (*Command & Control*). Na forumu o snajperizmu usklađuju se standardi na području djelovanja preciznih strijelaca i korištenja određenog oružja, taktika djelovanja i druge operativno-taktičke mjere i radnje. Forum zadužen za pregovaranje omogućava usklađivanje standarda djelovanja policijskih pregovarača unutar protuterorističkih timova, dok je forum koji se bavi kontrolom i zapovijedanjem prisutan skoro u svim vježbama Atlasa. Na

²⁹ Podaci su preuzeti s internetskih stranica Bundespolizei: http://www.bundespolizei.de/DE/06Die-Bundespolizei/BPOL_Kompakt/2012/kompakt_1-12_file.pdf?blob=publicationFile (pristupljeno 29. studenoga 2016.).

³⁰ Ustroj pregovaračkih timova specijalne policije počeo je 2004. kad je u sklopu projekta AGIS definirana izobrazba savjetničkih i pregovaračkih timova MUP-a RH, koju je financirala EU. Mentori MUP-u bili su kolege iz Berlina (zapovjednik intervjenskih jedinica, glavni policijski pregovarač i policijski savjetnik). Izobrazba pregovarača specijalne policije s kolegama iz Berlina trajala je kontinuirano od 2004. do 2007. kada je obostrano zaključeno da je projekt uspješno završen i da MUP RH ima obučene i spremne pregovaračke timove sposobne za rješavanje svih vrsta kriznih situacija. Tijekom obuke, pregovaračke timove obučavali su i kolege iz američkog FBI-a. Svake godine pregovarači specijalne policije, osim s kolegama iz Njemačke, razmjenjuju iskustava s pregovaračima iz Austrije, Slovenije, BiH, Crne Gore, Srbije, Makedonije i Republike Srpske, a jednom je ostvarena suradnja s pregovaračima iz Italije i Francuske. U Valbandonu je od 2010. do danas u organizaciji Specijalne policije MUP-a održano šest međunarodnih tečajeva: Pregovori prilikom otmice broda, Pregovori u talačkim situacijama, Pregovori prilikom otmice aviona, Pregovori u situaciji pobune u zatvoru i Pregovori s vjerskim fanaticima – islamski ekstremizam. Skladno smjernicama Atlasa za sve članice Europske unije da, između ostalog, u ustroju specijalnih jedinica trebaju biti i pregovarački timovi, jedino je Hrvatska, uz Njemačku i Francusku, to već i ostvarila.

tom forumu se usklađuju procedure zapovijedanja i objedinjavanja svih struktura unutar specijalnih postrojbi. Medicinska pomoć i zbrinjavanje vrlo je važna cjelina jer su tijekom terorističkog napada moguće žrtve civila, ali i policijskih službenika na intervenciji. Na tom forumu se razrađuju procedure korištenja i pružanja prve pomoći u slučaju ranjavanja i ozljeđivanja. Na forumu zaduženom za upade razrađuju se procedure načina i mogućnosti upada u različite objekte. Na svakom forumu se može slobodno raspravljati o aktualnim temama sigurnosnom komunikacijskom platformom pod okriljem Europolu. Svaka se tema određuje na rok od jedne godine, nakon čega se zamjenjuje novom.³¹

Unutar Atlasa postoje i projektne grupe (*Project Group*), to je vremenski određena aktivnost s ciljem da se pojedino područje rada, koje je nužno za određena protuteroristička djelovanja, obradi, standardizira i implementira u rad specijalnih postrojbi. Aktivni su samo projekti koji obuhvaćaju kompletnu problematiku vezanu uz rad izvršnog ureda Atlasa (*Projects Atlas Executive Bureau*), a to su helikopterske operacije (*Heli Support*), načini i mogućnosti tihog prilaska i ulaska u objekt (*Silent Team*), rad s dronovima (*Drones*), brzi odgovor na kriznu situaciju (*Rapid Response*), uporaba nesmrtonosnih sredstava (*Less Lethal*), operacije na zrakoplovima (*Air Sharp*), te postupanje u slučaju bombaša samoubojica (*Suicide Actions*).

Atlas ima godišnji proračun u čijem se okviru planiraju zajedničke vježbe, treninzi i projekti. Primjerice, 2014. mu je dodijeljeno 1,6 milijuna eura, što je veliko povećanje u odnosu na 2006. kada je raspolagao s 225.000 eura, a 2012. mu je dodijeljeno 1,1 milijun eura.³² Zbog narušene sigurnosne situacije u Europskoj uniji zabilježen je trend materijalno-financijskog ulaganja pojedinih zemalja u jačanje vlastitih protuterorističkih kapaciteta pa su, pored redovitog godišnjeg budžeta, neke vlade 2016. donijele odluku o jednokratnom financijskom iznosu za preustroj vlastitih specijalnih postrojbi, njihovo opremanje modernom i sofisticiranom opremom i naoružanjem, boljom balističkom zaštitom i oklopnim vozilima. Primjerice, nizozemska vlada izdvojila je 22 milijuna eura, britanska 15 milijuna eura, slovenska milijun eura itd., a sve s ciljem jačanja vlastitih protuterorističkih kapaciteta. Postavlja se pitanje zašto hrvatska Vlada nije jednokratno izdvojila određena materijalno-financijska sredstva za jačanje vlastitih protuterorističkih kapaciteta kroz modernizaciju i opremanje specijalnih policijskih snaga, te na taj način potvrdila ranije definiran stav i orijentaciju Hrvatske za politiku (*policy*) nacionalne i međunarodne sigurnosti.

³¹ Podaci su preuzeti sa službenih internetskih stranica Bundespolizei: http://www.bundespolizei.de/DE/06Die-Bundespolizei/BPOL_Kompakt/2012/kompakt_1-12_file.pdf?blob=publicationFile (pristupljeno 29. studenoga 2016.).

³² EU police special forces network to become "more and more useful" and to receive increased financial support (2013).

ZAKLJUČAK

Međunarodna policijska suradnja bitna je pretpostavka učinkovitog suprotstavljanja novim izvorima ugrožavanja međunarodne i nacionalne sigurnosti. Integracija specijalne policije u organizaciju Atlas nije samo formalni akt, nego ima i akcijski element. To podrazumijeva intenziviranje razmjene iskustava i kontakata na najvišoj i stručnoj razini, sudjelovanje u različitim vježbama i edukacijama s ciljem postizanja interoperabilnosti s drugim članicama Atlasa. Nakon posljednjih terorističkih napada u Europskoj uniji znatno se promijenio način postupanja specijalnih policijskih snaga, poglavito po pitanju tehnike i taktike te mogućeg korištenja i drugih rodova policije (interventne³³ i temeljne policije) u rješavanju krizne situacije. Analizom događaja, primjerice nakon napada na redakciju časopisa *Charlie Hebdo* u Parizu, počele su se razrađivati taktike i tehnike koje bi omogućile učinkovito djelovanje u početnoj fazi slične situacije, odnosno u prvom satu krizne situacije, tzv. „zlatnom satu“. Osnovni cilj, uz podizanje razine osposobljenosti specijalnih snaga, bio je osposobiti ostale rodove policije, prvenstveno temeljnu policiju koja direktno s potencijalnim teroristima može doći u kontakt već tijekom uobičajenog policijskog djelovanja. Budući da su dosad specijalne policijske snage bile zadnje sredstvo društva za nužni i krajnji odgovor na iznimno opasne krizne situacije, novim protuterorističkim pristupom, uz podizanje na višu razinu postojećih protuterorističkih kapaciteta specijalnih snaga, stavio bi se naglasak i na dodatnu obuku temeljne i interventne policije jer su oni prvi kontakt s teroristima dok snage specijalne policije još nisu na raspolaganju. Dakle, osnovni zadatak je osposobiti interventnu i temeljnu policiju za odbijanje opasnosti za žrtve i sve osobe koje se nalaze direktno pod terorističkom prijetnjom do dolaska specijalnih snaga. Gledano strateški, korištenje temeljne i interventne policije u prvim trenucima terorističkog napada sužava prostor djelovanja ili onesposobljavanje počinitelja, te osigurava pružanje pomoći u cilju spašavanja života i povećanja razine opće sigurnosti. Da bi se to postiglo, važna je standardizacija postupanja, odnosno koordinirana suradnja specijalnih policijskih snaga i drugih rodova policije jer se samo zajedničkim djelovanjem može ostvariti unutarinja sigurnost države. U organizaciji Atlas naglasak je stavljen na tehniku, taktiku, postupanje, standardizaciju taktičkog djelovanja, stručnu i tehničku opremljenost, uključivanje u izobrazbu specijalnih snaga i drugih rodova policije, te pripremu policijskih snaga na amok³⁴ situacije i moguće talačke krize. S obzirom na sve to, može se zaključiti:

- strateški i ciljano provesti materijalno/tehničko opremanje specijalnih snaga
- planski i ciljano raditi na zbližavanju taktike i zajedničkog djelovanja specijalne, kriminalističke, interventne i temeljne policije

³³ Djelokrug rada interventne policije definiran je čl. 298. Uredbe o unutarnjem ustrojstvu Ministarstva unutarnjih poslova (NN 117/2011, 70/2012, 140/2013, 50/2014, 32/2015).

³⁴ Amok (malajski) – posebna vrsta poremećaja svijesti, opisana u Malaji, očituje se impulzivnom potrebom za motornim radnjama (rušilačka utrka) i slijepom agresivnošću osobe koja ubija svakog tko joj se nađe na putu.

- planski i ciljano raditi na zbližavanju taktike i zajedničkog djelovanja specijalnih snaga MUP-a i OS RH.³⁵

Danas se sa sigurnošću može reći da ustroj i sastav specijalnih policijskih snaga Republike Hrvatske ne zaostaje za sličnim elitnim snagama demokratski uređenih zemalja, što dokazuje i sve veće angažiranje specijalne policije u različitim međunarodnim vježbama i misijama. Pored specijalnih policijskih snaga Francuske i Austrije, i hrvatske policijske snage ustrojene su prema predloženoj „idealnoj“ organizaciji i strukturi specijalnih policijskih jedinica unutar organizacije Atlas. Prednost ustroja hrvatskih specijalnih postrojbi je to što unutar svojih jedinica već imaju ustrojene policijske pregovarače i helikoptersku jedinicu, te su ustrojstveno raspoređene tako da mogu pravovremeno i brzo intervenirati u bilo kojem dijelu Hrvatske, odnosno teritorijalno pokrivaju sve regije. Stoga je pristupanje specijalne policije 2013. godine organizaciji Atlas od strateške važnosti za Ministarstvo. Aktivnim sudjelovanjem u svim radnim grupama, forumima i projektima unutar Atlasa razmjenjuju se iskustva i dobre prakse koje se mogu primijeniti na razvoj i jačanje vlastitih kapaciteta i operativnih sposobnosti specijalnih snaga za borbu protiv svih oblika terorizma.

LITERATURA

- Barić, R., Barišić, A., Mareković, M. 2003. *Hrvatska vojska u eri globalizacije politike*. Zagreb: Defimi.
- Bayley, D. H. i Shearing, C. D. 2001. *The New Structure of Policing: Description, Conceptualization, and Research Agenda*. Washington, DC: National Institute of Justice. <https://pdfs.semanticscholar.org/4406/2da0f7bfb9ae3fb548c389cc86a7323af74.pdf>.
- Bayley, D. H. i Weisburd, D. 2009. Cops and Spooks: The Role of the Police in Counterterrorism. U: *To Protect and To Serve: Policing in an Age of Terrorism*, ur. D. Weisburd i dr. New York: Springer. Str. 81–99.
- Bayley, D. H. i Perito, R. M. 2010. *The Police in War: Fighting Insurgency, Terrorism, and Violent Crime*. Colorado: Lynne Rienner Publisher.
- Bilandžić, M. 2005. *Sjeverna Irska između rata i mira*. Zagreb: Golden marketing-Tehnička knjiga.
- Bilandžić, M. 2009. Terorizam kao (ne)efikasna strategija: iskustva za Hrvatsku kao članicu Antiterorističke koalicije i Odbora za protuterorizam VS UN-a. U: *Sigurnost i obrana Republike Hrvatske u euroatlantskom kontekstu*, ur. T. Smerić i G. Sabol. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar. http://www.pilar.hr/images/stories/dokumenti/sigurnost_obrana/7.pdf.

³⁵ Hrvatski ministri unutarnjih poslova i obrane potpisali su 12. ožujka 2010. Sporazum o suradnji između Ministarstva unutarnjih poslova i Ministarstva obrane RH (Potpisan Sporazum o suradnji MUP-a i MORH-a, 2010).

- Bilandžić, M. i Milković, S. 2009. Specijalne vojno-policijske protuterorističke postrojbe: Hrvatska i svijet. *Polemos*, Vol. XII, No. 24, 33–60.
- Bilandžić, M. i Lucić, D. 2015. The plurality of meanings 'terrorism' – the theoretical and practical importance of understanding the phenomena. *Security Dialogues* 6(1): 43–60.
- Chapman, R. i dr. 2002. Local Law Enforcement Responds to Terrorism Lessons in Prevention and Preparedness. Washington, DC: U.S. Department of Justice, Office of Community Oriented Policing Services. <https://ric-zai-inc.com/Publications/cops-w0125-pub.pdf>.
- Clarke, R. V. i Newman, G. R. 2006. *Outsmarting the Terrorists*. New York: Praeger Security International.
- Connors, T. P. i Pelegrini, H. 2005. *Hard Won Lessons: Policing Terrorism in the United States*. New York: Manhattan institute for Policy Research.
- Godišnjak policije 2013./2014. Ministarstvo unutarnjih poslova RH.
- Godson, R. 1981. *Intelligence Requirements for the 1980's: Covert Action*. Washington: National Strategy Information Centre.
- Howard, P. 2004. *Hard Won Lessons: How Police Fight Terrorism in the United Kingdom*. New York: Manhattan Institute for Policy Research. https://www.manhattan-institute.org/pdf/scr_01.pdf.
- Iličić, T. 2015. *Značaj i uloga specijalnih antiterorističkih postrojbi u odgovoru na prijetnje nacionalnoj sigurnosti*. Diplomski rad. Zagreb: Ratna škola „Ban Josip Jelačić“.
- Laqueur, W. 1987. *The Age of Terrorism*. Boston: Little Brown.
- Lyons, W. 2002. Partnerships, Information and Public Safety: Community Policing in a Time of Terror. *Policing: An International Journal of Police Strategies and Management*, 25. sv., br. 3, str. 530–542.
- Lozančić, M. 2009. Sigurnosni izazovi za Republiku Hrvatsku u euroatlantskom geostrategijskom kontekstu. U: *Sigurnost i obrana Republike Hrvatske u euroatlantskom kontekstu*, ur. T. Smerić i G. Sabol. Zagreb: Institut društvenih znanosti Ivo Pilar. http://www.pilar.hr/images/stories/dokumenti/sigurnost_obra4.pdf.
- Milković, S. 2006. *Uloga specijalne policije u borbi protiv terorizma*. Magistarski rad. Zagreb: Visoka škola za sigurnost.
- Milković, S. 2009. *Specijalne snage OS RH i MUP-a RH u borbi protiv terorizma*. Diplomski rad. Zagreb: Ratna škola „Ban Josip Jelačić“.
- Milković, S. 2013. *Alfe žive vječno! Prilozi za ratni put Specijalne jedinice policije „Alfa“ PU zagrebačke u Domovinskom ratu 1991.–1995*. Zagreb: Hrvatski memorijalno-dokumentacijski centar Domovinskog rata.
- O'Hanlon, M. E. 2005. The Role of State and Local Governments in Homeland Security. Washington, DC: US Senate and Brookings Institution. <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/20050714-1.pdf>.
- Pušeljčić, M., Magušić, F. i Nađ, I. 2008. *Organizacija i funkcioniranje policije*. Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova RH, Policijska akademija.

- Riley, K. J. i dr. 2005. *State and Local Inetlignce in the War on Terrorism*. Santa Monica, CA: RAND Coporation.
- The Role of "Home" in Homeland Security: The Federalism Challenge*. 2003. Albany, NY: The Rockefeller Institute of Government. http://www.rockinst.org/pdf/disaster_recovery/homeland_security/2003-03-24-the_role_of_home_in_homeland_security_the_federalism_challenge.pdf.
- Rosenau, W. 2007. *"Little Soldiers": Police, Policing, and Counterinsurgency*. Unpublished manuscript.
- Rošić, M. 2006. Međunarodna policijska suradnja kriminalističke policije Republike Hrvatske. *Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu*, vol. 13, br. 1, str. 87–126.
- Schmid, A. P. i Jongman, A. J. 1988. *Political Terrorism: A New Guide to Actors, Authors, Concepts, Data Bases, Theories, and Literature*. Transaction Publishers.
- Schmid, A. P., ur. 2011. *The Routledge Handbook of Terrorism Resarch*. London – New York: Routledge.
- Tatalović, S. i Bilandžić, M. 2005. *Osnove nacionalne sigurnosti*. Zagreb: MUP RH.
- Tatalović, S. 2006. *Nacionalna i međunarodna sigurnost*. Zagreb: Politička kultura.
- Veić, P. 2000. *Zakonita uporaba sredstava prisile kao razlog isključenja protupravnosti*. Zagreb: Ministarstvo unutarnjih poslova RH, Policijska akademija.
- Veić, P. i dr. 2009. *Zakon o policijskim poslovima i ovlastima: tekst zakona s pojašnjenjima, poveznicama i stvarnim kazalom*. Zagreb: Narodne novine.
- Vidušić, E. 2003. *Specijalci*. Split: Naklada Bošković.
- Wilkinson, P. 2002. *Terorizam protiv demokracije: odgovor liberalne države*. Zagreb: Golden marketing.
- Writz, J. 2010. Oružje za masovno uništenje, U: ur. Collins, A. *Suvremene sigurnosne studije*. Zagreb: Politička kultura.

Internetski izvori

- Anis, Amri. 2016. Suspect in the Berlin Truck Attack: What We Know. https://www.nytimes.com/2016/12/22/world/europe/anis-amri-suspect-in-the-berlin-truck-attack-what-is-known.html?_r=0 (pristupljeno 29. ožujka 2017).
- Bundespolizei kompakt. 2012. http://www.bundespolizei.de/DE/06DieBundespolizei/BPOL_Kompakt/2012/kompakt_112_file.pdf?blob=publicationFile (pristupljeno 29. studenoga 2016.).
- Dnevnik.hr, 22. ožujka 2016. „Europa je u ratu” – Islamska država preuzela odgovornost. <http://dnevnik.hr/vijesti/svijet/dvije-eksplozije-na-aerodromu-u-bruxellesu---430719.html> (pristupljeno 23. veljače 2017.).
- Eko Cobra und Europäischer Spezialeinheitenverbund Atlas. 2011. http://www.bmi.gv.at/cms/BMI_Service/Aus_dem_Inneren/EKO_Cobra_und_europischer_Spezialeinheitenverbund_ATLAS.pdf (pristupljeno 20. listopada 2016.).

- EU police special forces network to become “more and more useful” and to receive increased financial support. 29. kolovoza 2013. <http://www.statewatch.org/news/2013/aug/eu-atlas.htm> (pristupljeno 20. listopada 2016.).
- “I totally condemn his actions”: London attacker Khalid Masood’s wife speaks out. 2017. <http://www.smh.com.au/world/i-totally-condemn-his-actions-london-attacker-khalid-masoods-wife-speaks-out-20170328-gv8k4r.html> (pristupljeno 29. ožujka 2017.).
- Javno izvješće 2016. Sigurnosno-obavještajna agencija. <https://www.soa.hr/UserFiles/File/pdf/Javno-izvjesce-2016.pdf> (pristupljeno 8. studenoga 2016.).
- Jutarnji list, 7. siječnja 2015. Novi detalji pokolja. <http://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/novi-detalji-pokolja-jedan-od-napadaca-bio-je-komandos-imali-su-popis-ljudi-koje-zele-ubiti/463741/> (pristupljeno 29. studenoga 2016.).
- Jutarnji list, 14. studenoga 2015. Jedan napadač prošao kroz RH. <http://www.jutarnji.hr/vijesti/svijet/jedan-napadac-prosao-kroz-rh-registrirali-ga-u-opatovcu-medu-zrtvama-i-milko-jozic-stradao-belgijski-drzavljanin-hrvatskog-podrijetla/186601/> (pristupljeno 29. studenoga 2016.).
- Međunarodni ugovori i ostali dokumenti. Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. <http://www.mvep.hr/hr/dokumenti-i-obraci/medunarodni-ugovori-i-ostali-dokumenti/> (pristupljeno 14. listopada 2016.).
- Mirovni angažman. Ministarstvo unutarnjih poslova RH. <https://www.mup.hr/ministarstvo/mirovni-angazman> (pristupljeno o 25. veljače 2017.).
- Oružane snage Republike Hrvatske. http://www.osrh.hr/#rubData/HTML/HR/ONAMA/ZSS/00_20160122_Opcenito_o_Zapovjedništvu_specijalnih_snaga_v3/Općenito_o_Zapovjedništvu_specijalnih_snaga__HR.htm (pristupljeno 26. veljače 2017.).
- Potpisan Sporazum o suradnji MUP-a i MORH-a. 2010. MUP RH, 12. ožujka. <http://www.policija.hr/36275.aspx> (pristupljeno 29. studenoga 2016.).
- Pristupanje Specijalne policije MUP-a RH organizaciji ATLAS. 2013. MUP RH, 11. listopada. <http://viroviticko-podravka.policija.hr/170080/172.aspx> (pristupljeno 28. studenoga 2016.).
- Pročišćene inačice Ugovora o Europskoj uniji i Ugovora o funkcioniranju Europske unije. <http://www.mvep.hr/custompages/static/hrv/files/pregovori/111221-lisabonski-prociscena.pdf> (pristupljeno 20. studenoga 2016.).
- Sigurnosno-obavještajna agencija: izvrsnost, zakonitost, integritet, timski rad. 2014. https://www.soa.hr/UserFiles/File/pdf/JAVNI-DOKUMENT_web.pdf (pristupljeno 15. studenoga 2016.).
- St Petersburg Metro explosion: Russian investigators believe suicide bomber caused blast that killed 14 as suspect named. 2017. <http://www.telegraph.co.uk/news/2017/04/03/saintpetersburg-bombing-casualties-explosion-metro-train/> (pristupljeno 5. travnja 2017.).
- What happened in Nice? What we know so far after France Bastille Day terrorist atrocity. 2016. <http://www.mirror.co.uk/news/world-news/what-happened-nice-what-know-8425238> (pristupljeno 23. ožujka 2017.).

SPECIAL POLICE FORCES IN THE INTERNATIONAL ANTI-TERRORIST COALITION

Stjepan Milković

SUMMARY

The genesis and development of special police units in the Republic of Croatia is an inseparable and parallel process with the creation, development and activity of the Croatian state with its origins in the Croatian War of Independence. The Republic of Croatia has already demonstrated its determination in the fight against terrorism. It can be identified through several key phases of the development of international relations and coalitions: the active participation in the anti-terrorist international coalition, i.e. the involvement in the United Nations Security Council and the cooperation within the frameworks of the European Union, the integration into NATO alliance and the accession to the Atlas Network. This approach to international cooperation can be viewed in the context of strengthening internal security system of the Republic of Croatia, while the involvement of special police units in the Atlas Network can be seen as a clear message of the integration of the Republic of Croatia in the international anti-terrorist coalition.

Keywords: special police units, anti-terrorism, counter-terrorism, coalition, Atlas Network, international community.

